

Môj neobyčajný Deň víťazstva

Lucia Mináčová

V sobotu 8. mája bolo príjemné počasie a ideálne na prechádzku tak som sa vybrala na návštevu k otcovi, ktorý mi prekvapujúci program: išli sme vzdať úctu hrdinom boja proti fašizmu. Tento sviatok zvyčajne prežívam asi ako väčšina ľudí – vôbec sa nezamýšľam nad jeho významom. Z detstva si pamätám pár historiek od starých rodičov a pocit, že vojnu v živote nechcem zažiť! Nemám rada zbrane, ani keď sa niekomu ubližuje.

Prvýkrát som si uvedomila koľko tu máme pomníkov venovaných obetiam, a že vytvárajú identitu mestečka Tisovec. Dielik a pamätník SNP, samozrejme, viem lokalizovať, veď sú to veľkolepé a viditeľné miesta. Tie ktoré ma prekvapili sú pomník rómskym obetiam na Malinovského ulici a pamätná tabuľa umiestnená na kultúrnom dome v miestnej časti Rimavská Píla. Na nej je silný odkaz: „Mŕtvy je ten, kto je v hrobe. Mŕtvy je ten, kto zabudol na hrôzy vojny, kto dovolí, aby vznikla nová.“ Aktuálny aj teraz, preto nepodľahnime zlým myšlienkam v nás a vážme si čas, ktorý nám ostáva.

Pietne miesta si uctili členovia ZO SZPB spolu s poslancami Milanom Šlajferom a Lubomírom Bagačkom zapálením sviečky a symbolický úklonom. To je to najmenej, čo vieme spraviť – spomenúť si na víťazstvo i obeť.

Členovia SZPB v Tisovci so svojim predsedom Petrom Mináčom (prvý zľava).
foto autorka

Zatiaľ čo pietne podujatia pri príležitosti Dňa víťazstva nad fašizmom a nacizmom pri pamätníku padlých vojakov ČA na cintoríne pod Hrádkom v Michalovciach a pri pamätníku padlých vojakov ČA v mestskom parku v Sobrance boli tiché, slávnostnejšie bolo kladenie vencov k pamätníku v Remetských Hámroch (foto). Okrem hymien SR a RF zaznela aj česká, aby sme si pripomenuli oslobodenie Československa. Poďakovanie patrí vojakom 22. mechanizovaného práporu z Michaloviec, ktorí prišli ako čestná stráž ku všetkým spomínaným pamätníkom.

Text a foto: Marián Lukáč, tajomník ObIV SZPB Michalovce

Úder pod pás antifašistickej tradície

Roman Hradecký, dlhoročný múzejník

V Múzeu Slovenského národného povstania som pracoval viacero rokov a dobre poznám jeho činnosť zvnútra i špecifiká. A keďže múzeum roky spolupracuje s Vojenským historickým ústavom, veľmi dobre poznám aj expozície i činnosť tejto inštitúcie. Preto ma rozhodnutie o presune Múzea SNP do rezortu obrany veľmi zaujalo.

Môžeme sa na činnosť Múzea SNP a jeho vedenia pozerat' akokoľvek kriticky, faktom je, že patrí medzi popredné moderné múzeá Slovenska i strednej Európy. Svojou profiláciou a činnosťou vytvorilo ucelenú a jedinečnú ponuku expozícií o živote a udalostiach na Slovensku v rokoch 1938–1945. Preto majú v jeho prezentácii miesto expozície v koncentračnom tábore Auschwitz Birkenau, vo vápenke v Nemeckej, vo vypále-

nej obci Kalište i v samotnom Pamätníku SNP.

Redukcia Povstania

Expozície sú doplnené premyslenými výchovnými, prezentačnými a vzdelávacími aktivitami, ktorými vo viacerých prípadoch bolo „prvolezcom“ v múzejnej komunite u nás. Stačí spomenúť Projekt vagón, venovaný holokaustu na Slovensku, pre-

(Pokračovanie na str. 2)

Stanoviská k oceneniu falzifikátora Povstania

V súvislosti s udelením Ceny Andreja Hlinku neoludáckemu historikovi Františkovi Vnukovi 9. apríla 2021 primátorom mesta Ružomberok Igorom Čomborom a k jeho vystúpeniu na tomto akte dostala redakcia kritické stanoviská od viacerých oblastných organizácií SZPB. Z nich v záujme diskusie na túto tému vyberáme základné myšlienky.

Podpredseda SZPB Igor Čombor odovzdal medailu A. Hlinku (otcovi slovenského fašizmu) F. Vnukovi, ktorého práce očierňujú SNP. Takýto počin škodí úsiliu a práci členov Zväzu a nášho zápasu proti fašistickej ideológii. Nie je možné vyzdvihovať význam Povstania a súčasne vyznamenávať tých, čo ho považujú za boj proti slovenskej štátnos-

ti a zradu národa. Predsedníctvo ObIV SZPB Trenčín považuje tento čin za hrubú politickú chybu. Žiadame Ústrednú radu, aby z toho voči pánovi Čomborovi vyvodila závery.

„Vaše dielo je monumentálne a obrovské,“ vyhlásil o Vnukovi I. Čombor, ktorý ako primátor Ružomberka a predseda komisie udelil Cenu A. Hlinku autorovi knihy Neuveriteľné sprisahanie – vojenské akcie proti Slovenskej republike v roku 1944. Svoje rozhodnutie zdôvodňoval s rovnakým entuziazmom a zápalom, s akým hovoril aj o SNP. Ocenenie autora „vedeckého“ diela, ktorého podstatnou časťou je glorifikácia vojnovy Slovenskej republiky, jej režimu a falzifikácia Povstania, je v príkrom protiklade s podstatou nášho Zväzu i s postavením podpredsedu Ústrednej rady. Pred-

sedníctvo ObIV SZPB v Liptovskom Mikuláši síce uznáva doterajšie zásluhy pána Čombora, ale svoje konanie by mal vysvetliť pred orgánmi Zväzu, pretože nie je v súlade s poslaním a cieľmi našej organizácie.

Sme si vedomí, že každý môže mať vlastný názor, ale Igor Čombor ako podpredseda ÚR SZPB by mal prispievať k budovaniu dobrého mena nášho Zväzu, a nie svojím príhovorom na udeľovaní Hlinkovej ceny znevažovať odkaz bojovníkov SNP a celého protifašistického hnutia. Temné stránky vojnového Slovenského štátu už nie sú historikmi popierané či spochybňované, okrem zaslepených pohrobkov zločineckého režimu či popieračov holokaustu, akým je práve Vnuk. V tomto prípade ide od MUDr. Čombora o bezprecedentné zneváženie

historických skutočností a bojovníkov za našu národnú slobodu. Podľa Predsedníctva ObIV SZPB Poprad by mala Ústredná rada prijať návrh na jeho odvolanie z funkcie podpredsedu.

V článku 2 stanov Zväzu sa uvádza: „Poslaním SZPB je odsudzovať a odmietať všetky snahy o znevažovanie miesta a významu SNP v slovenských dejinách, popieranie existencie holokaustu a skresľovanie výsledkov druhej svetovej vojny, ako aj snahy o rehabilitáciu ľudáckeho režimu na Slovensku a glorifikáciu jeho vedúcich predstaviteľov.“ Vnuk sa vo svojich prácach snažil rehabilitovať a glorifikovať predstaviteľov ľudáckeho režimu, odsudzoval SNP a popieral holocaust. Je poľutovaniahodné, že cenu A. Hlinku mu odovzdal podpredse-

(Pokračovanie na str. 2)

Úder pod pás antifašistickej tradície

(Dokončenie zo str. 1)

zentáciu obrneného vlaku Štefánik či Stretnutie generácií na Kališti, ktoré je už vyše desaťročie symbolom vypálených obcí Slovenska.

Lenže Múzeum SNP nie je len vojenským múzeom, tak ako Povstanie nie je len vojenskou akciou, ale povstaním väčšiny spoločnosti proti charakteru vtedajšieho režimu. Redukcia SNP na jeho vojenskú dimenziu je nezmyslom. Povstanie sa nedá objasniť len vojenskými aktivitami, ale prezentáciou života slovenskej spoločnosti minimálne v rokoch 1938 až 1945, oboznáme-

ním s charakterom ľudského režimu, s úbohosťou a zákernosťou slovenského „konečného riešenia židovskej otázky“, s podstatou a zmyslom širokospektrálneho antifašistického odboja (politického, vojenského i kultúrneho), s partizánskym hnutím a napokon aj s porozumením zložitosti vojenského vystúpenia na obranu slovenského územia pred jeho obsadením nacistickými vojskami.

Práve kvôli významu SNP pre našu históriu a súčasnosť zákon o múzeách a galériách uvádza, že Ministerstvo kultúry je zriaďovateľom „Múzea

slovenského národného povstania ako ústredného informačného, metodického, koordinačného a vzdelávacieho centra pre oblasť dejín druhej svetovej vojny, protifašistického odboja a slovenskej spoločnosti v rokoch 1938 až 1945“.

Danajský dar k výročiu

Prekvapuje ma s akou ľahkosťou sa ministerka Milanová zbavuje svojho „gardového“ múzea. Ponecháva si však slovenskú expozíciu v koncentračnom tábore Auschwitz Birkenau, ktorá je výsledkom vysoko odbornej a dlho-

ročnej kvalifikovanej činnosti pracovníkov Múzea SNP, patrí k najocenennejším a najnavštevovanejším expozíciám v Osvienčimskom múzeu. Aj ponechanie si Digitalizačného centra vyzera ako vyberanie hrozienu z koláča.

Zmenu zriaďovateľa akejkoľvek kultúrnej inštitúcie treba veľmi dobre zvážiť a premyslieť všetky súvislosti a dopady: ekonomické, ľudské a hodnotové aspekty. Verím, že múzejníci kolégiá sa odborne a vecne vyjadria k tejto iniciatíve. Začlenenie Múzea SNP pod Vojenský historický ústav by bolo danajským darom k 75. výročiu prvej expozície o SNP. Nielen pre múzeum a jeho pracovníkov, ale pre celú slovenskú antifašistickú tradíciu.

VHÚ v nelichotivom stave

Roman Hradecký, dlhoročný múzejník

Predstava ministerky kultúry, že „hrozienuka“ z Múzea SNP si ponechá a ostatné odovzdá rezortu obrany je zbavovaním sa zodpovednosti za zbierky, o ktoré sa treba starať. Ministerka vie, že názov zákona o múzeách pokračuje slovami: a ochrane predmetov kultúrnej hodnoty.

Vo výročných správach VHÚ (za roky 2019 a 2020) sa totiž opakovane uvádza: „Rozsah, ako aj kvalitu vykonávania základných odborných činností v múzeu dlhodobo negatívne ovplyvňujú nedostatočné personálne, materiálno-technické a finančné zdroje. Prejavuje sa to v správe zbierkového fondu. Je nedostatok odborných zamestnancov. Aby bol zabezpečený chod jednotlivých múzejných oddelení dochádza ku kumulácii funkcií, čo vo svojej podstate znižuje úroveň odborných múzejných činností. Najviac sa to prejavuje v odbornom spracovávaní druhostupňovej evidencie, vo vedecko-výskumnej práci kurátorov, odbornom ošetrovaní a uložení zbierkových predmetov, v konzervovaní a repasovaní zbierkových predmetov.“

Radšej nové múzeum

Toto sú presné citáty a ukazujú, v akých podmienkach vojenské múzeum funguje. Kolegom muzejníkom z Vojenského historického múzea, ktorí napriek týmto podmienkam dokážu zodpovedne a tvorivo realizovať svoju činnosť patrí česť a poďakovanie.

Rozpočet VHÚ každoročne rastie, v roku 2020 predstavoval takmer 3 milióny eur. Aký je rozpočet samotného vojenského múzea sa zo správy určiť nedá. Rozpočet Múzea SNP bol vyše 4 milióny. Pre zabezpečenie zodpovedajúcej činnosti oboch múzeí by VHÚ potreboval zvýšiť rozpočet minimálne o 2,6 až 3 milióny eur. Ak chce minister obrany naozaj pomôcť Múzeu SNP, navrhujem, aby naopak múzeum vo Svidníku, venované Karpatsko-duklianskej operácii, nechal začleniť pod Múzeum SNP v gescii rezortu kultúry, aby vzniklo nové Múzeum oslobodenia. Keďže tvrdí, že peňazí má dosť, jeden a pol až dva miliónu mu chýbať nebudú.

Aj slovenská expozícia v koncentráku Auschwitz-Birkenau je zásluha Múzea SNP.

foto Múzeum SNP

Osobnosti za zachovanie Múzea SNP

Ako historik dlhé roky spolupracujem s múzeom. Múzeum SNP nie je vojenské múzeum! Roky realizuje aj iné projekty, s FF UK vydáva jediný akademický časopis o problematike antisemitizmu, holokaustu, rasizmu, zaslúžilo sa o vytvorenie pamätníka Chavive Reick – sionistke, ktorá z Palestíny prišla na Slovensko počas SNP, kde aj zahynula. Múzeum kultivuje aj pamäť Slovákov vo vzťahu k štátnemu sviatku 29. 8.

Prof. PhDr. Eduard Nižňanský, CSc., Katedra všeobecných dejín Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave

Podpisujem, lebo som presvedčený, že takáto zmena sa mala prekonzultovať aj s vedením Múzea SNP a že jeho dlhoročný úspešný riaditeľ vie určite lepšie, čo múzeum potrebuje, ako ministerskí byrokrati.

prof. PhDr. Roman Holec, DrSc., historik, Filozofická fakulta UK v Bratislave, Historický ústav SAV

S Múzeom SNP spolupracujem vyše 50 rokov. Pripravovaná reforma je absurdná a škodlivá nielen preň, ale aj pre historickú obec na Slovensku a celú spoločnosť. Protestujem svojím podpisom proti nej.

PhDr. Ivan Kamenec CSc., historik, vedúci vedecký pracovník Historického ústavu Slovenskej akadémie vied a externý prednášajúci na Fakulte sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave, predseda Nadácie Charty 77 a podpredseda Komisie odbornej a vedeckej tvorby programu Pro Slovakia

Už desať rokov spolupracujem s Múzeom SNP v Banskej Bystrici. Trikrát ma jeho riaditeľ Stanislav Mičev pozval na medzinárodné konferencie. Vždy bolo všetko perfektne zorganizované, príspevky boli relevantné a na najvyššej úrovni. Zborníky múzeum vytvorilo rýchlo a veľmi profesionálne.

Alain Sobigou, profesor, univerzita Sorbonne, Paríž

Stanoviská k oceneniu falzifikátora Povstania

(Dokončenie zo str. 1)

da ÚR SZPB, hoci ako primátor Ružomberka. ObIV SZPB Nové Zámky sa nestotožňujeme s konaním pána Čombora a žiada Predsedníctvo a Ústrednú radu o zaujatie zodpovedného stanoviska.

Igor Čombor svojím vystúpením na preraktovanom akte znevážil ciele a poslanie SZPB, vysoko prekročil rámec zdvorilostného prejavu pri oceňovaní historika Vnuka. Sme si vedomí slobody prejavu a práva každého na vyjadrenie svojho názoru, ale ako člen SZPB má MUDr. Čombor povinnosti vy-

plývajúce z členstva vo Zväze. Ich porušovanie nemôžeme akceptovať. O to viac to platí pre funkcionára, ktorý má byť svojou prácou a postojmi príkladom pre ostatných. **Predsedníctvo ObIV SZPB Martin** pánovi Čomborovi odporúča, aby zvažil zotrvanie vo funkcii podpredsedu ÚR. Svojím vystúpením rozhorčil značnú časť členov našej oblastnej organizácie. Aj na základe toho sme dospeli k názoru, že stratil predpoklady, aby naďalej pôsobil vo funkcii podpredsedu Ústrednej rady a člena jej Predsedníctva.

Predsedníctvo ObIV SZPB

v Banskej Bystrici zoberalo na vedomie informáciu zo zasadnutia Predsedníctva ÚR o nevhodnom vystúpení Igora Čombora pri odovzdávaní ceny primátora profesorovi Vnukovi. Svojím činom pobúril našu členskú základňu, aj keď si to dosiaľ nechce pripustiť. Všetko to, čo doteraz dobré vykonával, tým znehoval. V uznesení sme schválili návrh, aby sa vzdal svojej funkcie v Ústrednej rade. Podľa Stanov to môže urobiť oblastná organizácia Ružomberok, ktorá ho na svojej konferencii schválila za člena ÚR SZPB.

ObIV SZPB Ružomberok so znepokojením prijal správu o udelení ocenenia predovšetkým preto, že MUDr. Čombor udelil síce cenu ako primátor, ale mal zaujať stanovisko ako člen a funkcionár SZPB. MUDr. Čombor je nápomocný pri činnosti našej oblastnej organizácie, či už po stránke organizačnej, ako aj ekonomickej pri zabezpečovaní sponzorov. To sa týka aj jeho pôsobenia v ÚR SZPB. Má našu podporu a dávame mu dôveru do ďalšej spolupráce v organizácii SZPB. Prislúbil svoje stanovisko v príspevku do Bojovníka (ani vyše

mesiac po udalosti sme žiadne nedostali, pozn. red.).

(redakcia Bojovník)

Kvôli objektívnosti redakcia oslovila aj ostatných dvoch členov Predsedníctva ÚR SZPB, ktorí sa na jeho májovom zasadnutí vyjadrili za ponechanie Igora Čombora vo funkcii podpredsedu, čo zdôvodnili stanoviskami svojich ObIV SZPB, alebo ich predsedníctiev. Na našu výzvu, aby nám tie stanoviská poslali však do uzávierky čísla nezareagovali.

Oslava v Mikuláši

Ján Martinko,
ObIV SZPB Liptovský Mikuláš

Pietny akt ku Dňa víťazstva nad fašizmom sa u nás konal 7. mája. Organizátorom bol mestský úrad s ObIV a ZO SZPB v Liptovskom Mikuláši. Po vystúpení primátora a poslanca NR SR Jána Blcháča (Hlas-SD) delegácie položili vence k obom našim pamätníkom. Na záver predseda Zväzu Pavol Sečkář odovzdal prítomnému veteránovi 1. ČSAZ v ZSSR generálmajorovi v.v. Jánovi Ilanovskému Pozdravný list ÚR SZPB pri príležitosti jeho 99. narodenín.

Vence spojili aj na vojenskom cintoríne príslušníkov 1. československého armádneho zboru v ZSSR Háj-Nicovô.

Delegácia ÚR SZPB položila kyticu i pri hrobe armádneho generála Martina Džúra, rodáka z Ploštína, dnes mestskej časti Liptovského Mikuláša. Pamiatku osloboditeľov si uctila i krajská delegácia strany Hlas-SD. Na Háji-Nicovô mali

účastníci možnosť vidieť priebeh prác rekonštrukcie, ktorej časť by mala byť dokončená k 77. výročiu SNP. Primátor potom pozval prítomných na prehliadku audiovizuálneho programu o oslobodení mesta v Múzeu Janka Kráľa.

Na oslave Dňa víťazstva v Liptovskom Mikuláši nechýbal predseda SZPB Pavol Sečkář (v strede prvého radu), primátor a poslanec NR SR za Hlas-SD Ján Blcháč (v strede druhého radu)

foto V. Šiarnik

Na Dargove

Alexander Gergely,
ZO SZPB č. 4 Trebišov

Najvýznamnejšou udalosťou 2. sv. vojny v Slanských vrchoch, ktorá silno zasiahla do života miestnych ľudí, bola bitka o Dargovský priesmyk, kde dnes stojí pamätník na tieto vojnové udalosti.

Kruté boje trvali týždne, mnoho dedín v okolí bolo vypálených a zničených, tisíce vojakov tu položili svoje životy za slobodu. Pri príležitosti výročia ukončenia vojny sme si položením kytice kvetov k pamätníku uctili pamiatku hrdinov týchto bojov spolu s členmi ZO v Nižnom Žipove.

Česť a sláva osloboditeľom

Juraj Drotár,
predseda ObIV SZPB Žilina

Výročie oslobodenia Žiliny si pripomenul primátor Peter Fiabane, predsedníčka Žilinského samosprávneho kraja Erika Jurinová a SZPB bol zastúpený mojou maličkosťou. Najskôr sa uskutočnil pietny ak pri pamätníku Oslobodenia v parku SNP a potom pri pamätníku padlých vojakov na Cintoríne vojakov Červej armády na Bôriku, kde nechýbal ruský veliteľ Igor Bratčíkov.

Medzi účastníkmi boli aj zástupcovia Veliteľstva špeciálnych síl OSSR, mestského vojenského útvaru, ObIV a mestských ZO SZPB, Klubu vojenských výsadkárov SR, Klubu vojakov ZV SR, politických strán a združení. Na Bôriku pri-

mátor vyzdvihol povinnosť zachovať pamäť a česť na historické udalosti boja za národnú slobodu proti fašizmu. Veľvyslanec Ruskej federácie sa poďakoval za starostlivosť o pamätné miesto a zdôraznil, že „vojaci Červej armády prišli na Slovensko ako osloboditelia a za slobodu Slovákov položili svoje mladé životy. Odpočívajú

na dôstojnom mieste a v úcte.“ Autor tohto článku priblížil bojovú cestu vojakov 18. armády gen. Gastiloviča po oslobodenie Žiliny. V dvojmesačných bojoch za oslobodenie Liptovského Mikuláša a severozápadného Slovenska ČA stratila asi 20-tisíc vojakov a dôstojníkov, 1907 z 2000 padlých odpočívajú na žilinskom Bôriku. Vojenské počty vzdali vojaci miestnej posádky.

Predsedníčka ŽSK Erika Jurinová kladie veniec k Pamätníku oslobodenia v Parku SNP v Žiline.

foto MsÚ Žilina

Spomienka v Banskej Bystrici

Štefan Horváth, ObIV SZPB Banská Bystrica

Hrdinom Sovietskej armády, padlým za nezávislosť Sovietskeho zväzu a vznik Československej republiky vďaka rumunskej armáde, osloboditeľke mesta.

Tieto nápisy svietia na čiernom obelisku na Námestí SNP v Banskej Bystrici, kde za prísnych hygienicko-bezpečnostných opatrení, položil pri príležitosti 76. výročia Dňa víťazstva nad fašizmom a oslobodenia našej vlasti veniec vďaka Oblastnej organizácii SZPB jej predseda, plk. v.v. Ján Pacek. Takto si naša organizácia uctila pamiatku padlých vojakov – bojovníkov proti fašizmu, ktorí položili svoje životy za naše oslobodenie.

Kyticami vďaka vyzdobená Banská Bystrica.

foto autor

Nezabúdať je odkaz

Mirko Januška,
ZO SZPB Zlatníky

Našu obec oslobodila Červej armáda 4. apríla 1945 a na svojich osloboditeľov sme nezabudli ani tento rok. Po odohratí štátnej hymny SR na nádvorí obecného úradu sme najskôr položili veniec k pamätníku SNP.

Potom sa predseda ZO Eduard Kováčik a starosta Erik Števuľa a ostatní prítomní presunuli na miestny cintorín, kde ďalší veniec položili na hrob našich osloboditeľov. Starosta obce poukázal na význam oslobodenia života v demokratickej spoločnosti. Aj my, členovia SZPB, sme vďační tým, ktorí Slovensko zbavili fašizmu. Preto je potrebné pripomínať si pamiatku tých, ktorí tento hrdinský boj neprežili a vstúpiť túto tradíciu do mysli mladej generácie. Slávnostný ráz podujatia umocnila báseň v podaní Moniky Idunkovej.

Deň víťazstva pre všetkých

Jana Neupauerová,
asistentka primátora Spišskej Belej

Ani v tomto roku sa nekonal burácajúce oslavy, pretože pandémia nám to nedovolila. Aj tak sme však nezabudli hlboko sa pokloniť tým, ktorí sa zaslúžili o víťazstvo – tým, ktorí položili životy v krutom boji za slobodu, ale aj tým, ktorí prežili, priniesli a zachovali odkaz mieru, lásky a spravodlivosti do súčasnosti.

Primátor Jozef Kuna s predsedníčkou ZO SZPB Danielou Linekovou položili kyticu najskôr k pamätnej tabuli pri mestskom úrade. Potom aj s ďalšími účastníkmi položili smútočný veniec k soche partizána v parku pri evanjelickom kostole. Chvilčkou ticha a sklonením hlavy si pripomenuli „víťazstvo

pre všetkých“, ktoré dnes v celej Európe slávime ako Deň víťazstva. Bol to deň oslobodenia pre všetkých.

Pri soche partizána v Spišskej Belej.

foto autorka

Pripomienka v Kamienke

Ján Folvarský, ObIV SZPB Stará Lubovňa

V predvečer 8. mája si členovia ZO SZPB i ďalší obyvatelia Kamienky pripomenuli 76. výročie víťazstva nad neludským fašizmom. Pozdravný list od predsedu ObIV SZPB v Starej Lubovni a slávnostný prejav k účastníkom predniesol starosta Juraj Jedinák.

Zdôraznil siný odkaz hrdinov, aby sme si vážili hodnoty a presvedčenie, za ktoré bojovali v ťažkých podmienkach. Pietnym aktom sme vyjadrili nehynúcu úctu vojakom, civilným a chrabrym obetiam boja za našu slobodu, krajšiu a lepšiu budúcnosť, aby sme my už navždy mohli žiť v mieri. Podpredseda ObIV SZPB Peter Kober na záver odovzdal ocenenie Márii Kuščákovéj in memoriam a medailu M. R. Štefánika III. stupňa starostovi obce.

Pietny akt v Kamienke.

foto autor

Nenahrádzame školský dejep

Lenka Želonková

Post Bellum SK je občianske združenie, ktoré na Slovensku vyhľadáva a dokumentuje spomienky pamätníkov kľúčových momentov 20. storočia. Zaznamenáva príbehy a usiluje sa rozprávať ich ďalej, lebo konkrétne ľudské osudy považuje za najlepšiu cestu k poznaniu vlastnej minulosti. Každý príbeh pamätníka rozpráva o dilemách, ktorým museli naši rodičia, starí rodičia a prarodičia čeliť – a stavia nás pred otázku, ako by sme sa v podobných situáciách zachovali my. Pamätníci kľúčových momentov 20. storočia rýchle umierajú. Post Bellum sa preto usiluje zachovať ich spomienky aj pre naše deti, ktoré už nebudú mať možnosť sa s nimi osobne stretnúť. Spoločne s českou partnerskou organizáciou Post Bellum skúma z rôznych perspektív, ako sa Čechom a Slovákom žilo v spoločnom štáte. O tom všetkom sa Bojovník rozpráva s koordinátorkou vzdelávacích aktivít organizácie Dagmar Kúdelovou Kopčanskou.

Dagmar Kúdelová Kopčanská.

Vzdelávanie – o našej minulosti – je vašou kľúčovou aktivitou vo vzťahu k deťom a mládeži. Lenže v dnešnej dobe akoby minulosť pre mladých ľudí nemala význam. Ako to robíte vy, aby si žiaci a študenti na Slovensku vytvorili vzťah k minulosti vlastného národa?

Všetky naše workshopy sú postavené na štruktúrovanej dráme a konkrétnych príbehoch. Žiaci základných a stredných škôl prežívajú príbehy ľudí dvadsiateho storočia na vlastnej koži. Buď je to jedna osoba, ktorú stvárnajú a jej príbeh zdieľajú všetci účastníci, alebo predstavujú rôzne osoby, členov rodín, obyvateľov bytovky, žiakov školy atď. Každý workshop má svoj vlastný koncept.

Ako dlho už realizujete zážitkové workshopy pre žiakov a čo bolo impulzom pre ich vznik?

Slovenské Post Bellum vzniklo ako dcérska organizácia z podnetu českého Post Bellum v roku 2011. Zážitkové vzdelávacie workshopy sme začali realizovať v roku 2015, keď OZ

Post Bellum začalo naplno žiť a nadobúdať úplne nový tvar. Vtedy sa realizovali skôr sporadicky, možno ich bolo tak štyridsať za celý rok. Ja som nastúpila do organizácie o dva roky neskôr. Vytvárali sme nové metodiky, ktoré sme zdieľali s českými kolegami, dva ich projekty sme naopak prebrali my a upravili ich na slovenské podmienky. V súčasnosti robíme za rok vyše 200 workshopov.

V dôsledku pandémie ste museli prejsť na online platformu. To sa týkalo aj projektu „Iba sme sa narodili“ určeného pre stredné školy. Workshop predstavuje medzivojnové obdobie i Slovenský štát. Akú problematiku otvára toto dejinné obdobie?

Tento workshop je zameraný na konšpirácie, hoaxy a dezinformácie. Časť študentov sa stáva pamätníkmi, ktorí prežili 2. svetovú vojnu a holokaust, druhá skupina je novinármi súčasnými alebo dobovými. Novinári majú obsahovo rozličné úlohy, niektorí majú vytvoriť pravdivé články, iní konšpirač-

ný a dezinformačný príspevok. Keď sa ich príspevky pretnú s realitou a s konkrétnymi príbehmi pamätníkov, uvedomia si, aké ľahké je vytvoriť a rozšíriť klamstvo a zasiahne ich to aj emocionálne.

Ako sa vám podarilo prekonať neosobnú bariéru internetu a pokračovať vo vzdelávacích aktivitách?

V jarnom období, keď vypuklo prvé obdobie pandémie, sme uvažovali, čo ďalej. V závere júna sme si vyskúšali jeden workshop online formou, pričom sa 5-hodinový koncept skrátil, aby sme ponechali v rámci možností ten zážitkový moment. Pripravili sme štyri workshopy, pričom sme učiteľom poslali úlohy, ktoré žiaci vopred splnili pred workshopom, aby sme mohli ísť priamo do akcie. Boli sme prekvapení, že táto aktivita sa stala mimoriadne populárnou. V online priestore sme dosiaľ realizovali vyše 150 workshopov. V súčasnosti pri uvoľňovaní opatrení realizujeme workshopy v kombinovanej forme. Čo-

koľvek nás už v budúcnosti postihne, vieme s tým pracovať a spestriť výučbu.

V dôsledku pandémie ste iniciovali pre žiakov základných a stredných škôl novú aktivitu: písanie listov pamätníkmi. Môžete nám priblížiť, o čo šlo?

Zišlo nám na um, že by sa žiaci mohli s ľuďmi, ktorých spoznali počas workshopu, priamo skontaktovať. Počas pandémie sme sa všetci cítili osamelí, vytrhnutí zo života, o to viac vieme empaticky prežiť to, čo zažívajú mnohí starší ľudia. Preto sme vyzývali spriatelene školy, aby ponúkli možnosť napísať pamätníkom list.

Aké boli reakcie pamätníkov na listy?

Bolo veľmi krásne sledovať, ako ich to potešilo a žiakom odpovedali. Sme vďační, že sme mohli aspoň takto zlepšiť kvalitu života týchto seniorov. Rovnako sme mali asi 100 dobrovoľníkov na celom Slovensku, ktorí počas prvej vlny pandémie pomáhali pamätníkom s nákupom, vyvenčením psa alebo

sprievodom k lekárovi. Aj počas druhej etapy sme rozbehli projekt *Nezabúdame na vás*, keď sme pamätníkov kontaktovali ohľadom prihlásenia na očkovanie a poskytnutia sprievodu. Našťastie, ako sme zistili, blízki sa o nich v tejto záležitosti postarali. Pravdaže, majú na nás kontakt a vedia, že sa na nás môžu kedykoľvek obrátiť.

Okrem histórie otvárate aj témy ako antisemitizmus, xenofóbia a nútená migrácia. S akými postojmi sa u žiakov stretávate?

Jeden workshop máme priamo zameraný na nútenú migráciu. Otvárame ho diskusiou o tom, čo pre nás znamená domov, či niekto má svojich rodinných príslušníkov zo zahraničia, či sami plánujú študovať alebo pracovať mimo Slovenska. Potom sa dostávame k téme ekonomických a skutočných migrantov, žiaci tipujú, koľko ľudí požiadalo o azyl apod. Vychádzame zo štatistík ministerstva vnútra, Medzinárodnej organizácie OSN pre migráciu, ale aj neoficiálnych, ktoré zväčša hovoria o vyšších

Workshop Iba sme sa narodili...

Zábava a poučenie - motivácia, aby sa aj mladí zaujímali o naše dejiny.

is, ale zážitky v ňom chýbajú

čísloch. Zo skutočných počtov sú žiaci v šoku, pretože si myslia, že nás ohrozujú tisícky migrantov. Aj týmito faktami ich vedieme ku kritickému mysleniu a ponúkame im možnosti, ako sa k nim dostať.

Badáte zmeny v stereotypných postojoch a predsudkoch žiakov po realizácii aktivity?

Máme na to overovací nástroj, používame dotazníky pred a po workshope a vďaka tomu môžeme výsledky porovnávať. Je to síce veľmi krátky čas, tých 4–5 hodín na to, aby sme nejakým mimoriadne ovplyvnili hodnoty a postoje žiakov. Napriek tomu predsa zaznamenávame zmenu, ale nevieme posúdiť, či je dlhodobá, alebo krátkodobá. Žiaci sa vrátia do pôvodného prostredia a sú pod rovnakým vplyvom ako predtým. Veríme, že opakovanými cieľovými aktivitami a v spolupráci s pedagógmi sa nám zmena môže podať.

A čo vedomosti žiakov v oblasti dejín 20. storočia? Ako hodnotíte ich úroveň? Vedia žiaci s informáciami pracovať?

Dovolím si povedať, že znalosti študentov sú veľmi oklieštené a slabé. Veľkým problémom je na základných školách to, že sa dejiny 20. storočia, medzivojnové obdobie a ďalej, začínajú učiť v deviatom ročníku. Vtedy je prioritou Monitor 9 a prijímacie pohovory. Navyše, od septembra bola opäť zrušená tretia hodina dejepisu. Te-

matické plány a učebné osnovy sú veľmi hutné a priestor venovať sa týmto témam je minimálny. Dejepis je postavený na: dá-

mätnikov, o ktorých následne štyri mesiace zbierali informácie. Čo všetko zahŕňala ich práca a ako bola zakončená?

tu s názvom *Zachráň príbehy*. Primárnou činnosťou Post Bellum je totiž dokumentovanie príbehov 20. storočia, ktoré sa

Ak sa sústredíme na blízku budúcnosť, aké aktivity plánujete na leto?

Vôbec nevieme, čo nás v lete čaká. Tento rok sme už začali hovoriť o prímestskom tábore. Chceli sme urobiť aj vzdelávací program pre učiteľov, kde by sme ich oboznámili s našimi metodikami. V júli organizujeme druhý ročník Memoriál „Stopami ukrývaných detí“. Prizývame aj učiteľov, aby s nami mohli v prípade záujmu prejsť cestou a životným príbehom Pavla Eliho Vaga. Problém je aj v tom, že sme finančne závislí od donorov a projektov a na realizovanie prázdninových táborov momentálne chýbajú financie. Sústredíme sa na to budúci rok.

Viete si predstaviť, že by edukácia takou formou, ako ju realizuje OZ Post Bellum, mohla byť na školách bežná a bola by schopná nahradiť tradičné vzdelávanie?

Nehovoríme, že zachraňujeme vyučovanie dejepisu, ale boli by sme radi, keby sme mohli byť legálnou súčasťou vzdelávacích procesov a boli by sme odporúčaní ministerstvom školstva. My môžeme dopĺňať vzdelávanie na školách a bolo by výborné, keby v budúcnosti školy na podobnom princípe fungovali a získavanie zručností, vedomostí, návykov by prechádzalo cez zážitkovú formu a aktivizovanie, poznávanie objavovaním žiakmi. Bude nás tešiť, ak raz budeme môcť školy na tejto ceste sprevádzať.

Zážitky vhodne dopĺňajú učebné texty.

tum, udalosť, príčina, následok. Preto školy veľmi oceňujú, keď môžu žiaci na našich workshopoch vnímať cez príbeh historické súvislosti.

Obzvlášť pútavo pôsobí mimoškolský vzdelávací program „Príbehy našich susedov“, ktorý sa naposledy uskutočnil v roku 2019. Žiaci sa tu menili na dokumentaristov. Pracovali v tímoch a ich úlohou bolo vybrať si pa-

My sme to chceli zrealizovať formou voľnočasovej aktivity pre žiakov. Na webe *puzzlepamati*, ktorý bude čoskoro spustený, budú prístupné príbehy pamätníkov v písomnej podobe, vo forme podcastov, filmov, krátkych zvukových nahrávok. K tomu sú vytvorené pracovné listy pre žiakov základných a stredných škôl a projektové úlohy pre učiteľov. Na tejto stránke ponúkame aj aktivi-

ukladajú do databázy *www.pamatnaroda.cz* alebo *www.memoryofnations.eu*. Dnes je tam zaznamenaných viac ako desaťtisíc overených príbehov. Preto ponúkame deťom možnosť stať sa dokumentaristom, a to napr. prostredníctvom rozhovorov so starými rodičmi. Nájdu tam aj návody, ako taký dokumentárny rozhovor viesť, videá alebo zvukové nahrávky a ich spracovanie.

Skromná pripomienka

Elena Majerová, Brezno

Výročia ukončenia 2. sv. vojny sme si pripomenuli neďaleko Brezna v Krtičnej, na pamätnom mieste SNP. Príslušníci gestapa tu zavraždili nevinných civilistov z Brezna a okolitých obcí a miest. Ich vek sa pohyboval od 7 do 70 rokov.

V hromadnom hrobe našli smrť nevinní ľudia rôzneho etnika, vierovyznania, rasy. Popravili ich pre pôvod, nesúhlas s režimom a tiež pre podporu partizánskeho hnutia. Naši

hrdinovia, ktorí tu položili svoje životy boli týraní.

Počas SNP sa v Rohoznej oproti dnešnému pamätníku nachádzalo letisko, ktoré budovali civilisti spolu s armádou. Na jeseň 1944 tvorilo hlavnú tepnu pre zásobovanie povstaleckého územia. V októbri 1944 tu pri pristávaní sovietskeho lietadla zahynuli 3 vojaci, ktorých pochovali za prítomnosti čs. armády a gen. Rudolfa Viesta na miestnom cintoríne. Letisko zaniklo po tom, čo ho 26. októbra 1944 podpálili a zničili.

Členky SZPB Monika Matušíaková, Elena Majerová a Viera Smékalová pri pomníku v Krtičnej.

foto archiv redakcie

Dominanta cintorína Červenej armády v Štúrove.

Foto: autor

Oslavy Dňa víťazstva

Jozef Marunič, predseda ObčV SZPB Nové Zámky

Výročia oslobodenia sme si v Štúrove a Kameníne pripomenuli 6. mája. Na cintoríne Červenej armády v Štúrove leží 5 248 vojakov, v Kameníne sme si pripomenuli atmosféru ťažkých bojov o Kamenínske predmostie salvami z historických samopalov členov Military Historical Museum z Pohronského Ruskova.

Hoci oslavy boli skromnejšie, než inokedy, zúčastnili sa na nich prvý tajomník

Veľvyslanectva RF Sergej Nikitin, podpredseda NSK Igor Éder, primátor Štúrova Eugen Szabó, tajomník ÚR SZPB Viliam Longauer, krajská predsedníčka strany Hlas-SD Martina Jarošová-Gašparová a krajský tajomník Peter Šimšík, predseda ZO SNS Jozef Chovan a za Klub generálov Slovenska KGS gen. Peter Vojtek. Nechýbali ani študenti štúrovského gymnázia v Štúrove a členovia tamjšej ZO SZPB. V Kameníne sa navyše pridali aj starosta Jozef Grman a starostovia obcí Bína a Malé Kosihy, ako aj členovia vojenských historických skupín.

Ako Sianský incident zme...

Podľa niektorých historikov sa druhá svetová vojna začala už 7. júla 1937 mohutnou ofenzívou militantného Japonska proti Číne so zámerom rozšíriť svoje územné zisky na pevninskej časti Ázie. Ide síce o menšinový názor, no tak či onak tento krvavý konflikt bol jednou z predohier najničivejšej vojny v histórii ľudstva, ktorý sa definitívne skončil kapituláciou cisárskych vojsk 9. septembri 1945 práve v Číne.

Druhej Čínsko-japonskej vojne (prvá prebehla v rokoch 1894 a 1895) predchádzali ozbrojené incidenty už od roku 1931. Počas bojov prišlo o život 3,8 milióna čínskych vojakov a okolo 17 miliónov civilistov. Japonsko stratilo pri bojoch v rokoch 1937 až 1945 1,1 milióna mužov. Situáciu komplikovali aj rozbroje medzi dvoma zložkami domácich vojenských síl, o ktorých píše známy publicista a zahraničnopolitický komentátor LEOPOLD MORAVČÍK.

Svetovými agentúrami prebehla 12. decembra 1936 prekvapujúca správa: čínsky premiér generalissimus Čankajšek padol do zajatia svojich dvoch regionálnych veliteľov. Stalo sa tak neďaleko historického mesta Si-an, centra provincie Šen-si.

Dôvodom, prečo sa maršal Čang Süe-liang a generál Jang Chu-čcheng rozhodli k takému riskantnému kroku, bola snaha prinútiť najvyššieho veliteľa čínskej armády, aby zastavil občiansku vojnu a všetky sily zameral proti japonskej agresii. Čankajšek zastával totiž názor, že najskôr si musí poradiť s domácimi komunistami a až potom príde na rad obrana pred postupujúcou zahraničnou armádou.

Krehké obdobie republiky

Po búrlivom období na prelome 19. a 20. storočia revolučné skupiny vedené Sunjatsenom vyhlásili 11. októbra 1911 Čínsku republiku a zjednotili sa v Čínskej národnej strane, známej v Európe pod názvom Kuomintang. Reálnu moc v krajine však mali v tom čase početní provinční diktátori. Každý z nich ovládal určité územie a mal súkromnú armádu. Ak s republikánmi občas uzavreli dohodu, väčšinou išlo len o účelové koalície.

Čoskoro po smrti prezidenta Sunjatsena 12. marca 1925 vznikli dve centrá politickej moci. Pravicové v novom hlavnom meste Nan-ťing na čele s Čankajškom a ľavicové v dnes pre koronavírus známom Wu-chane, v provincii Chu-pej, kde mali prevahu komunisti. Bolo iba otázkou času, kedy sa pôvodný Kuomintang rozdelí na dve samostatné strany.

Stalo sa tak už v roku 1925, keď sa Čankajšek prevratom zmocnil vlády a stal sa najvyšším veliteľom armády. Odvolávajú sa na Sunjatsenovo dedičstvo postupne si upevňoval moc. Aj ako premiér (neskôr prezident) a predseda Kuomintangu si pridelil i titul generalissimus, ktorý si v 20. storočí okrem neho prívlastnil len španielsky diktátor Franco a sovietsky vodca Stalin.

Spečatil definitívny rozkol

Čankajšek si však udržiaval moc iba na územiach, ktoré ovládal. Komunistická strana si vytvorila vlastnú armádu. Zakladala v odľahlých regiónoch sovietske oblasti, v ktorých realizovala svoje predstavy o vláde ľudu. Po rebríčku partajnej hierarchie začal stúpať mladý Mao Ce-tung. Generalissimus spečatil definitívny rozkol s komunistami aj tým, že vymenil dovtedajších sovietskych poradcov za nemeckých a s ich pomocou sa snažil zlikvidovať revolučné základne.

Tieto plány na krátky čas prekazila zahraničná agresia. Japonsko zinscenovalo 31. septembra 1931 v Mukdene na severovýchode Číny incident, ktorý sa stal zámenkou na vpád do krajiny. Po víťaznom postupe na juh vytvorilo na okupovaných územiach bábkový štát Mandžukuo na čele s posledným čínskym cisárom Pchu-im.

Koncom januára 1932 sa Japonci vylodili aj v Šanghaji. Napriek tomu sa Čankajšek rozhodol, že pred obranou vlasti uprednostní výpady proti komunistom. Taktika navrhnutá nemeckými poradcami začala sláviť úspech. Jeho jednotkám sa podarilo zovrieť hlavné revolučné sily na juhu pomocou niekoľkých línií pevností, ktoré nechal vybudovať.

Dlhý pochod do Jen-anu

Vedenie KS Číny vydalo rozkaz, aby sa nielen armáda, ale aj celý aparát strany i s rodinnými príslušníkmi, teda asi 130-tisíc ľudí, prebojovali z obkľúčenia a presunuli sa z provincie Ťiang-si do bezpečnejších častí krajiny. Tak sa zrodil slávny Dlhý pochod, ktorý sa skončil až v októbri 1935 po prekonaní vzdialenosti takmer 12 500 kilometrov, keď sa vedenie revolučných síl usadilo v meste Jen-an.

Utrpeli pritom veľké straty. Do zeme zasľubenej v provincii Šen-si na severozápade Číny dorazilo z pôvodných 86-tisíc vojakov iba 7-tisíc! Pod to sa podpísali nielen prudké boje, ale aj choroby a dezercie. Ak sa však neskôr hovorilo o hrdinskom skutku, malo to svoje opodstatnenie, lebo na jeho konci ostalo naozaj zocelené

jadro strany i armády zomknuté okolo Mao Ce-tunga.

Následky vyčerpávajúcich bojov počas presunu pocítili i vládne jednotky. Preto regionálni velitelia s nevôľou prijímali Čankajšekove rozkazy na boj proti komunistom napriek tomu, že veľkú časť ich vlastní okupovali Japonci.

Keď na jeseň 1936 premiér pripravoval nový plán na konečné potlačenie revolučných síl, urobil inšpekciu v posádkach, ktoré mali viesť hlavný útok proti Čínskej sovietskej oblasti v Šen-si. Zavítal 4. decembra do Si-anu, lebo poznal názory tamojších veliteľov armády Čang Süe-lianga a Jang Chu-čchenga. Od svojich vyzvedačov sa do počul o tajnom prímerí, ktoré uzavreli za jeho chrbtom s predstaviteľmi KS Číny.

Pamätne kúpele Chua-čching

Generalissimus sa neubytoval priamo v Si-ane, ale v neďalekých kúpeľoch Chua-čching. Pramene horúce až 43 stupňov boli vyhľadávaným miestom tamojšej smotánky už v staroveku. Vyvierajú na úpätí hory Li-šan a celému prostrediu dodáva čaro jazierko obkolesené pavilónmi. Čankajšek si vybral priazlivé prostredie na rozhovory, rozjímanie, oddych i prípravu bojových plánov.

Nespokojný maršal Čang a generál Jang sa rozhodli prehodit' výhybku histórie iným smerom. Zavčasu ráno 12. decembra vzácného hosťa rezidencie prebudila strelba. Uvedomil si, že osobná ochranka dlho nedokáže odolávať presile, preto ušiel bosý v pyžame k horám. Tak sa ponáhľal, že si zabudol nasadiť umeľlý chrup.

Čangovi vojaci našli síce prázdnu generalissimovu posteľ, no keďže bola ešte teplá a umeľlé zuby čakali na svojho majiteľa v pohári s vodou, usúdili, že objekt ich útoku nebude ďaleko. O pár hodín ho našli učupeného v malej jaskyni, odkiaľ na vojakov neustále kričal: „Ja som váš najvyšší veliteľ!“ Odpovedali mu: „Áno, ale teraz ste aj náš zajatec.“

Pavilón, kde došlo k útoku, slúži v súčasnosti ako múzeum. Tabuľky z plexiskla chránia na múre miesta, kde ostali diery po strelách ako dôkaz urputného boja. Presný počet mŕtvych nie je známy, ale vtedy tam zahynul prezidentov bratranec, ktorý mu robil osobného strážcu.

Pikantnejšie vyznela smrť ministra propagandy. Údajne sa snažil preliezť vysoký múr obkolesujúcej rezidencie. Podarilo sa mu dostať hore, no na druhú stranu nedopadol celý. Na ostrých výčnelkoch, ktoré zakončovali

Ludová oslobodenecká armáda víťazne vstupuje do Pekingu v januári 1949.

Pavilón v kúpeľoch Chua-čching je teraz múzeom.

Čang Süe-liang (vľavo) a Čankajšek v roku 1930.

nil históriu Číny

i 1949.

Rozdielne osudy iniciátorov udalosti

Leopold Moravčík

Po zatknutí a následnej vynútenej dohode o protijaponskom fronte považoval Čankajšek za nevyhnutné vysporiadať sa s hlavnými aktérmi Sianskeho incidentu.

Zbavil hodnosti generála Jang Chu-čchengu, ktorý nasledujúcich trinásť rokov strávil v koncentračnom tábore. Keď generalissimus v októbri 1949 opúšťal Čínu, aby našiel útočisko na ostrove Taiwan, nariadil popraviť nielen Janga, ale aj jeho manželku a deti.

Namiesto poprav domáce väzenie

Maršala Čang Süe-lianga postavil pred vojenský súd, ktorý mu odklepol desať rokov straty osobnej slobody. Premiér následne zmenil rozsudok na domáce väzenie a zobral ho zo sebou do svojského exilu. Bývalému maršalovi trest zrušili až po smrti Čankajškovo syna Ťiang Ťin-kua v roku 1988, ktorý sa stal otcovým nástupcom vo funkcii prezidenta Taiwanu. (Jeho otec zomrel 5. apríla 1975.)

Existujú početné úvahy, aké boli motívy dvoch armádných vzbúrencov. Zatiaľ čo Jang skončil na popraviske, Čang si to odtrpel iba v domácom väzení. Možno o ich osudoch rozhodli ďalšie vplyvy a udalosti, o ktorých sa zatiaľ presne nevie.

Hovorí sa, že maršal Čang bol sympatizantom KS Číny, dokonca jej tajným členom. Vraj o tom vedelo iba niekoľko ľudí, medzi nimi aj vplyvný Čou En-laj, údajný autor celého komplotu známeho ako Sianský incident. Archívy zatiaľ o skutočnom pozadí akcie mlčia. Lenže vie sa i to, že manželka generála Janga bola v mladosti komunistkou.

Dobre pripravená konšpirácia?

V prípade, že Čang bol naozaj členom KS Číny, incident by bolo treba posunúť z oblasti vlasteneckého aktu do sféry dobre pripravenej konšpirácie. Malé múzeum v kúpeľoch Chua-čching zatiaľ hodnotí maršala i generála ako patriotov, ktorí v záujme boja proti japonskému agresorovi boli ochotní riskovať svoje postavenia alebo dokonca i vlastné životy.

Lenže samotný Čang neskôr s trpkosťou spomínal, že ho obetovali vo vyššom záujme napriek faktu, že jeho akcia v Si-ane v podstate zachránila Maove revolučné sily pred úplnou porážkou.

Na tej jeho zatrpknutosti bude zrejme čosi pravdy, lebo po odchode z Taiwanu uprednostnil emigráciu na Havaji (kde zomrel ako storočný 15. októbra 2001) pred návratom do rodnej Číny, kde ho doteraz považujú za hrdinu.

uvádza, že správy o udalostiach v Chua-čchinge vzbudili veľký rozruch a najvyššie vedenie KS Číny sa okamžite nevedelo rozhodnúť na ďalších krokoch.

Mao Ce-tung a ďalší radikáli by totiž zajatého premiéra najradšej ihneď postavili pred nekompromisný ľudový súd. Navyše, dobre bol známy Maov výrok, že najskôr sa treba porať s Čankajškom a až potom s Japoncami. V poradí priorit sa teda zhodoval so svojim úhlavným nepriateľom. Lenže umiernení, vrátane Čou En-laja, tvrdili, že poprava populárneho politika s určitým kreditom vo svete by neprosperovala boju proti Japoncom.

Napokon sa o ďalšom postupe rozhodlo v Moskve. Stalin sa priklonil na stranu Čou En-laja. Denník Pravda reagoval na tú dobu až príliš pohotovo, 14. decembra, teda dva dni po incidente, uverejnil článok, v ktorom odsúdil uväznenie generalissima ako krok ohrozujúci koalíciu proti okupantom.

Reakcia Kremľa prekvapila radikálov vo vedení KS Číny. Ako neskôr napísal Braun, keď sa Mao dozvedel o Stalinovom stanovisku, tak rádiogram od zlosti rozšliapal. Čou En-laj neskôr len diplomaticky konštatoval, že zvažovanie o ďalšom osude Čankajška bolo „najťažším rozhodovaním nášho života“.

Priklon Stalina k umiernenému krídlu čínskych komunistov znásobilo averziu Mao Ce-tunga k sovietskemu vodcovi. Pamätným sa stal jeho výrok, keď mu niekto vo vedení protirečil a odvolával sa na názor Kremľa. Podľa Petra Vladimirova, ktorý bol v tom čase v Jen-ane spojku Kominterny, Mao vyhlásil: „Keby si Stalin trebárs uprdol, ste ochotní vy, Moskovčania, čuchať a jasať.“

Čínsko-čínske rozhovory

Napriek týmto námietkam stanovisko Moskvy umožnilo, že sa čoskoro v Chua-čchingu začali čínsko-čínske mierové rozhovory. Obe strany dosiahli 26. decembra 1936 dohodu. Čankajšek sa zaviazal, že bude iniciovať zriadenie jednotného frontu proti Japoncom, prepustí všetkých politických väzňov a zastaví trestné výpravy proti komunistom.

Vedenie KS Číny tiež urobilo ústretový krok. Súhlasilo s tým, že sa revolučné jednotky začlenia do vládnych ozbrojených síl ako ich ôsma armáda. Maršal Čang navyše vyhlásil, že je ochotný odísť s generalissimom do Nanťingu a podrobiť sa prípadnému vojenskému súdu.

Napriek vzájomnej nedôvere obe skupiny dodržiavali dohodu a zamerali svoje hlavné sily na boj proti zahraničnej agresii. Nová situácia prospela naj-

Čankajšek, Franklin D. Roosevelt a Winston Churchill na stretnutí Veľkej trojky v Káhire v novembri 1943.

mä Maovi, ktorého armáda získala bez jediného výstrelu územie s rozlohou niekoľko desiatok tisíc štvorcových kilometrov. V rozšírenej Čínskej sovietskej oblasti mohol v pokoji zavádzať nové poriadky, vrátane populárnej pozemkovej reformy. Navyše, obyvateľstvo začalo komunistov po Sianskom incidente vnímať ako hlavnú silu protijaponského boja.

Čankajšek si zasa posilnil svoju pozíciu vo svete, kde ho začali považovať za ďalšiu zložku koalície proti osi Berlín – Rím – Tokio. To prispelo k tomu, že sa v novembri 1943 zúčastnil na káhirskej konferencii veľkej trojky, pravda bez Stalina. Napriek tomu mal pocit, že dohoda vznikla na základe jeho vlastného poníženia.

V Číne neexistuje väčšia potupa ako strata tváre. Maršal Čang a generál Jang svojim činom stratili tvár, lebo porušili prísahu a premiéra prinútili hrozbami uzavrieť dohodu. Tvár stratil aj Čankajšek, lebo dal prednosť záchrane vlastného života pred zotrvaním na morálnych zásadách a princípoch.

Do generalissimovho ťažkého psychického a morálneho rozpoloženia neobratne zasiahol Mao vyhlásením pre médiá: „Čankajšek si vykúpil slobodu tým, že pristúpil na sianske podmienky.“ K tomu dodal, že „čínsky ľud už Čankajškovi nedovolí, aby sa vyhýbal zaplateniu zmenky“.

Čankajškove pocity poníženia pretrvávali a nanovo sa prejavili po skončení druhej svetovej vojny, keď odmietol vytvoriť koalíčnú vládu s komunistami napriek tomu, že ho na takýto krok nabádali i Spojené štáty. Netajil

sa presvedčením, že po skončení vojny s Japonskom príde opäť na rad konečné zúčtovanie s revolučnými silami, čím svoju potupu zmyje definitívne.

Posledná fáza občianskej vojny

Čankajšek veril tomu, že nebude problém poraziť komunistov. Jeho vojenské sily boli štvornásobne silnejšie ako Maova armáda. Nerátal s tým, že si komunisti reformami, najmä rozdeľovaním statkárskej pôdy, získajú na vidieku veľkú podporu. Navyše, v tom čase prišiel aj o materiálnu pomoc Američanov, lebo už nemohli zatvárať oči pred nesmiernou korupciou čínskej armády a vládneho aparátu. A tak revolučné sily slávil nad demoralizovanými vládnymi jednotkami jedno víťazstvo za druhým.

Krátka epizóda v niekoľko tisícročných dejinách Číny – Sianský incident – poznamenala ďalší osud najväčšieho štátu v Ázii. Jednotný front prispel k tomu, že Japonci nedosiahli hlavný cieľ: obsadenie celej Číny. Neskôr to zrejme zachránilo i Sovietsky zväz, lebo Tokio, zaujaté tamojšími bojmi, si nemohlo dovoliť viesť vojnu súčasne aj so Stalinom, ako ho na to nabádal Adolf Hitler.

Incident pomenovaný podľa mesta Si-an zároveň poznamenal ďalšie správanie sa Čankajška, ktorý sa nedokázal preniesť cez osobné poníženie pred národom i celým svetom. Prehnaná samolúboosť mu zabránila zhodnotiť situáciu v Číne reálne, čo napokon prispelo k jeho vlastnej porážke.

Medzititulky a krátené redakcia Bojovník.

Mao Ce-tung a Čankajšek počas rozhovorov na jeseň 1945.

Výročie základnej organizácie v Hrušove

Alžbeta Bendiková,
ZO SZPB Hrušov

V Hrušove sme si pripomenuli založenie našej základnej organizácie. Prvého apríla 1946 priami účastníci odboja založili miestnu organizáciu Sväzu ľudových protifašistických bojovníkov (SLUB). O našej obci sa zaslúžene hovorí ako o partizánskej, veď 104 otcov, mužov a mládenčov narukovalo a bojovalo v partizánskych jednotkách. Siedmi z nich sa domov nikdy nevrátili.

Dnes máme 35 členov, väčšinou sú to potomkovia priamych účastníkov odboja. V roku 2012

zomrel Jozef Bendík a o rok nato Anton Legát, ktorí boli poslednými žijúcimi odbojármi. Každoročne sa pri pamät-

níku, venovanému padlým hrdinom SNP stretávajú naši členovia, predstavitelia obecnej samosprávy, rodinní prísluš-

Takto sme si v Hrušove uctili výročie oslobodenia tento rok.

foto D. Drozdík

níci partizánov, občania obce. Prihovorom predsedu ZO Pavla Mišta, starostu Pavla Bendíka, básňami a piesňami s vojenskou tematikou si aj so žiakmi našej základnej školy uctievame 8. máj a 29. august.

V roku 2018 bol pri príležitosti stého výročia ukončenia prvej svetovej vojny postavený pamätník s menami jej obetí. Pri každom mene je presná lokalita obce, z ktorej obeť pochádzala.

V rámci brigádnickej činnosti skrášľujeme okolie pamätníkov, udržiavame hrob ruského vojaka Nikolajeva Baškira, ktorý zomrel pri oslobodzovaní obce. Po oslavách býva menšie posedenie pre členov, kon-

com roka sa stretávame na výročnej členskej schôdzi. Práca so žiakmi ohľadom vojnovnej tematiky, vysvetlenie vtedajších i dnešných politických a rasových názorov a ideí, je veľmi dôležitá. Preto po uvoľnení opatrení chceme žiakom ZŠ priblížiť boje v partizánskych jednotkách, vtedajšiu situáciu, život vo vojne i po nej.

Považujeme za dôležité ďakovať za mier a pokoj, ctiť si predkov, ktorí chránili a oslobodzovali našu republiku a takto vychovávať aj deti. Vždy budeme vďačná môjmu prastarému otcovi, účastníkovi partizánskeho boja Jozefovi Bendíkovi, že s mojimi starými rodičmi a rodičmi vo mne vybudovali pocit vďačnosti a viedli ma od malička k oslave mieru.

Ôsmy máj v Šelpiciach

Skromne, ale dôstojne si uctili hrdinov 2. sv. vojny v Šelpiciach.

foto ZO SZPB Šelpice

Jozef Petráš, predseda ObIV SZPB Trnava

Ludstvo sa nepoučilo. Stále vznikajú vo svete nové vojnové konflikty, agresia a napätie. Ak by sa náklady na zbrojenie venovali na humanitárne ciele, zlepšil by sa život obrovskému množstvu ľudí.

Takto sa 8. mája prihovorila predsedníčka ZO SZPB v Šelpiciach Jarmila Valovičová na oslavách 76. výročia víťazstva nad fašizmom. Ušľachtilú myšlienku vyslovil aj zástupca starostky obce Ivan Slezák: „Láska a porozumenie v rodine sú základom pre porozumenie v dedine a následne v celej krajine. Mocní tohto sveta by sa mali riadiť srdcami a nie ziskami zo zbrojenia a snahou ovládnuť svet.“

S prítomnými sa podelila o svoje spomienky Mária Kelemenová, ktorá ako šesťročná pocítila na vlastnej koži ťažké vojnové útrapy. Oslava bola síce skromná, ale dôstojná a nefalšovaná. Účastníci zaspievali slovenskú hymnu a s pietou a hrdosťou položili kyticu kvetov k pamätnej tabuli obetí 2. svetovej vojny a Slovenského národného povstania, ktorú práve pred rokom odhalili.

Uchováваме pamiatku hrdinov

Libuša Klučková,
predsedníčka ZO SZPB D. Streda

Ani v Dunajskej Stredě sme si nezabudli pripomenúť výročie víťazstva nad fašizmom. Dunajskú Stredu opustili posledné nemecké vojská 31. marca 1945 a 1. apríla nás oslobodili vojaci 2. ukrajinskej armády. Pomník v strede mesta nesie v sebe odkaz hrdinov a pripomína, aby sme zachovali pamiatku tých, ktorí položili svoje životy za oslobodenie Slovenska.

V komornej atmosfére sme 7. mája pri Pamätníku oslobodenia položil veniec v mene všetkých obyvateľov mes-

ta primátor Zoltán Hájos a členovia MO Matice slovenskej a ZO SZPB si kyticou kvetov uctili pamiatku osloboditeľov, ich hrdinstvo a odvahu. Slávnosť sa ukončila hymnou Slovenskej republiky. Pri pomníkoch padlých

za našu slobodu nielen prejavujeme našu vďačnosť, ale uvedomujeme si aj zodpovednosť voči mladej generácii, aby uchovávala pamiatku na obete bojov 2. svetovej vojny a mala v úcte všetky generácie.

Pri pomníku osloboditeľom v Dunajskej Stredě.

foto ZO SZPB D. Streda

Deň víťazstva v Liptovskej Kokave

Emília Fronková, tajomníčka ZO SZPB

Aj tento rok sme si 8. mája pripomenuli Deň víťazstva nad fašizmom. Členovia našej ZO položili spomienkový veniec a zapálili sviečky pri pomníku padlých partizánov pred obecným úradom. Slávnosť sprevádzala aj relácia v miestnom rozhlase.

Napriek zložitej situácii v súvislosti s pandemiou pracuje naša organizácia aktívne. Postarali sme sa o partizánsky hrob na miestnom cintoríne, pravidelne upravujeme okolie pomníka pred OÚ, nezabúdame ani na jubileá našich členov, ktorých si pravidelne pripomínáme zverejnením v dvojtyždenníku Bojovník.

V spolupráci s Jednotou dôchodcov v Liptovskej Kokave sa staráme o čistotu miestneho cintorína, a aj okolia našej obce. Akurát v týchto dňoch blahoželáme dvom

čerstvým sedemdesiatnikom – predsedovi ZO Ing. Jánovi Nemsilovi a členovi Martinovi Porubänovi. Veríme, že situácia nám dovoľí sa s našimi priateľmi z okolitých obcí stretnúť na oslavách SNP na Podbansku.

Účastníci oslavy Dňa víťazstva v Liptovskej Kokave.

foto autorka

Na Malom Slavíne

Martin Krno

Napriek nepriazni počasia a pandémie sme sa stretli v lese nad mestskou časťou Rača, aby sme si pri pomníčku opäť uctili sovietskych osloboditeľov.

Na Malom Slavíne už tradične nechýbal predseda ObIV SZPB Martin Krno (prvý sprava) a predseda Klubu Nového Slova Jozef Lysý (tretí sprava).

foto S. Nikitín

V deň oslobodenia Bratislavy 4. apríla 1945 tu zahynuli a boli pochovaní dvaja sovietski vojaci – Ivan Semjonovič Gorjunov (1916) a Nikolaj Ivanovič Jefimuškin (1915). Ich telá ležia už na Slavíne a ich mená sú na nových kamenných tabuliach v zozname vyše 5000 zatiaľ identifikovaných padlých. Pomníček tu však ostal a pôvodne ľudové nazvanie „Malý Slavín“ sa objavilo aj na turistických mapách.

Minúta ticha pre Milana

O dobrý týždeň nás tu v kladení vencov predbehli minister zahraničných vecí Ivan Korčok, primátor Matúš Val-

lo a veľvyslanec Ruskej federácie Igor Bratčikov, ktorý, ako sme sa dozvedeli, túto netradičnú schôdzku inicioval. Pri zrode našej 29-ročnej tradície stál Milan Ftáčnik, vtedy predseda mestskej organizácie SDL, ktorý sem chodil aj ako minister a primátor. Samozrejme, že sme mu venovali minútu ticha.

Nádej, že „trojstretnutie“ 7. mája prispeje k utlmeniu napätia a k vzájomného porozumeniu medzi našimi krajinami bola jednou z hlavných tém prihovorov predsedu Klubu Nového slova Jozefa Lysého, prvého tajomníka ruského veľvyslanectva Sergeja Nikitina a mojej maličkosti po tom, čo sme na úvod

vztýčili slovenskú a ruskú zástavu a zahráli hymny oboch štátov.

Pekná tradícia pokračuje

A znelo to i pri ohnisku a malom pohostení v následných neformálnych rozhovoroch niekoľkých desiatok prítomných. Dominovali príslušníci strednej generácie, ktorí sem chodili v 90. rokoch ako aktivisti Mladej demokratickej ľavice, teraz už so svojimi partnermi a deťmi.

Veríme, že jubilejný ročník, ktorého spoluorganizátorom bude opäť i Oblastný výbor SZPB sa uskutoční už v zrekonštruovanom lesnom areáli a v normálnejšej zdravotnej, spoločenskej a zahraničnopolitickej situácii.

Z úcty a vďaky padlým pilotom

Jozef Marunič,
predseda ObIV SZPB Nové Zámky

Predseda historicko-dokumentačnej komisie pri ZO SZPB v Štúrove Jozef Slabák by si zaslúžil Cenu Sherlocka Holmesa. Pred desiatimi rokmi sa mu podarilo v intraviláne mesta pri dunajskej hrádzi vypátrať miesto, kde sa na sklonku roku 1944 zrútilo sovietske vojenské lietadlo.

Vtedy tam prebiehali urputné boje, ktoré s prestávkami trvali až do 25. marca nasledujúceho roka, keď mesto definitívne oslobodila Červená armáda. Súčasťou sovietskej ofenzívy v okolí Budapešti boli letecké operácie, najintenzívnejšie 22. decembra, keď na breh

Dunaja neďaleko ústia Hrona o 14,52 dopadol bombardér zostrelý vo výške 300 metrov.

Prihovor Jozefa Slabáka pred odhalením pomníka. foto autor

Výsledok mravčej práce

Vďaka Jozefovi Slabákovi, ktorý sa pustil do hľadania a overovania faktov, v lete roku 2001 trosky stroja spo-

lu s pozostatkami letcov vytiahli spod zeme a nánosov členovia Zväzu pre vyhľadávanie a pochovávanie vojakov padlých vo východnej Európe (VBGO).

Pretože lietadlo patrilo niekdajšiemu Sovietskemu zväzu, výskum jeho trosiek a telesných pozostatkov realizovala ruská organizácia Zabudnutý pluk. Chemicko-technologickou expertízou a hľadaním v Ústrednom archíve ministerstva obrany RF sa zistilo, že išlo o bombardér Boston A 20-J vyrobený v americkej firme Douglas.

Patril 452. bombardovaciemu pluku operujúcemu z vojnového letiska v Debrecíne v zostave 218. divízie 5. leteckej armády 2. ukrajinského frontu. Bombardoval Most Márie Valérie, ktorý dovtedy umožňoval hladký ústup nemeckých vojsk smerom na Viedeň a Bratislavu.

Pád nik z posádky neprežil

Štvorčlenná posádka zahynula. Tvoril ju 22-ročný podporučík pilot Gennadij Nilovič Koľcov, narodený v obci Zavidovo v Kalininskej oblasti, o rok starší podporučík navigátor Girš Jefimovič Finkelnštejn z mesta Liozno (Vitebská oblasť), rovnako mladý strelec radista Vasilij Sergejevič Jegorov, rodák z Abramovky (Voronežská oblasť) a 23-ročný čatár strelec Grigorij Afanasievič Kušnir z Kareškiva (Vinnická oblasť). Prví dvaja bojovali nepretržite už od roku 1940.

Občianski aktivisti a členovia ZO SZPB Štúrovo sa rozhodli prejaviť úctu a vďaku mladým pilotom nevelkým pomníkom v tesnej blízkosti tragédie, ktorý sme odhalili 26. marca 2013 pri príležitosti 68. výročia oslobodenia Štúrova. Odvtedy k nemu s pietou chodíme každý rok. Lebo je skutočne náš.

Pripomienka v Strážskom

Anna Zabloudilová,
predsedníčka ZO SZPB

Oslavy oslobodenia spod nemeckej okupácie a víťazstva nad fašizmom sa u nás uskutočnili 7. mája na námestí A. Dubčeka pri pamätníku J. Begéniho. Spoločne s nami sa na nich zúčastnil primátor Vladimír Dunajčák a prednostu MsÚ Dušan Cacara.

V úzkom kruhu sme si uctili všetkých hrdinov 2. svetovej vojny, ktorí svojou odvahou porazili fašistických okupantov a neváhali pri oslobodení položiť ani svoj vlastný život. Opäť sme si pripomenuli tisícky neznámych, ktorí bojovali za našu bu-

dúcnosť a slobodu, hoci tú svoju tým ohrozili. Ich hrdinstvo navždy zostane ukázkou vlastenectva, lásky a ver-

nosti k svojmu národu. Preto na nich nesmieme zabúdať ani my, naše deti, vnuci.

foto P. Kličinka

Pietne podujatie v Poltári

Pietna spomienka v Poltári. foto autor

Štefan Repka, ZO SZPB v Poltári

Víťazstvo na nacistickom Nemeckom sme si pripomenuli aj v Poltári. Podujatie sa v réžii mestského úradu a výboru našej ZO uskutočnilo 8. mája o 16. hodine. Pietne vence sme položili k pamätníku na námestí Osloboditeľov, k pamätným tabuliam našich predkov, ktorí padli na bojiskách prvej a druhej svetovej vojny a v SNP.

Veniec vďačnosti položila primátorka mesta, poslankyňa národnej rady SR Martina Brisudová a jej zástupkyňa Bronislava Garajová. Za výbor ZO SZPB predseda Ján Iždinský a tajomník Jozef Kuvik. Zapálené sviečky v kahancoch a naše vence sú vďakou za to, že môžeme žiť v mieri. Vyjadrili sme úctu a pokoru pred tými, ktorí padli v boji i ostatnými, ktorí sa doň zapojili.

Oslavy aj na juhu

Aľžbeta Pongrácová, ObIV SZPB Galanta

V mestách a obciach našej oblastnej organizácie sa pripomienka 76. výročia oslobodenia našej vlasti a Deň víťazstva nad fašizmom uskutočnila 7. mája. Vence naši zástupcovia položili pri pamätníkoch oslobodenia v Galante, v Dunajskej Strede, v Seredi, v Šali. Nechýbali predstavitelia samospráv, členovia Zväzu vojakov, príslušníci ženijného práporu, zástupcovia občianskych združení, mládeže.

V Galante predseda ObIV SZPB Jozef Janský pripomenul, že na Slovensku bolo umučených a zavraždených vyše 5 300 ľudí, vypálených 90 obcí a osád. Po vojne bolo odkrytých 211 hromadných hrobov. Dôležitosť historického odkazu oslobodenia zostáva napriek dlhej dobe stále aktuálny. Nesmieme zabúdať, čo prežili naši predkovia, aby sa to už nikdy neudialo. Mladej generácii treba zdôrazňovať, aby si uvedomili, že príslušnosť ozbrojencov na cudzom území je zločinom.

foto ZO SZPB Sered'

Oslava v obci Sása

Kamila Makanová, ocú sása

V piatok 7. mája 2021 si ZO SZPB v Sásе v spolupráci s vedením obce pripomenula 76. výročie ukončenia 2. svetovej vojny a víťazstva nad fašizmom. Za zvukov Pochodu padlých revolucionárov sa prítomní presunuli z obecného úradu k pamätníku 2. svetovej vojny, kde starostka Iveta Hladká a predseda ZO Dušan Mozola položili veniec na pomník.

Spevácka skupina Sasianka zaspievala hymnu a predseda ZO SZPB otvoril slávnostné zhromaždenie. Starostka pripomenula slová Boba Marleyho:

„Lepšie zomrieť v boji za slobodu ako byť väzňom do konca svojho života.“ A pripomenula, že keď pred šiestimi rokmi pri rovnakej príležitosti za-

sadili v miestnom parku lipu, nie náhodou ju nazvali Lipa slobody. „Nechcem tu rozoberať fakty, tisíckrát denne počúvané v médiách, ale obsah slov sloboda a nesloboda, sme mali te-

Iveta Hladká a Dušan Mozola s účastníkmi spomienky v obci Sása. Foto P. Brodniansky

raz možnosť zažiť na vlastnej koži. Možno by sme toto naše nové poznanie mali využiť na uvedomenie si, čo naozaj sloboda pre nás znamená. A prečo naši starí otcovia za ňu bojovali, umierali...“

„Želajme si, nech mier a sloboda v dlhých nasledujúcich rokoch nič nestratia zo svojho obsahu,“ uzavrela I. Hladká a po hymnickej piesni „Slovensko moje, otcina moja“ sa D. Mozola všetkým poďakoval za účasť.

Na Milana Ftáčnika nezabudneme

Martin Krno

Boli sme tam, 19. mája na Martinskom cintoríne v Bratislave. Partizánka Anička Bergerová, ktorá na rozdiel od nás chlapov nevedela potlačiť slzy, hrdý účastník odboja Karol Kuna, predseda SZPB Pavol Sečkář, tajomník ústrednej rady Viliam Longauer a mnohí ďalší...

Lúčili sme sa s Milanom Ftáčnikom, ktorý i v mene nás tak veľa urobil v časoch, keď sa rozhodovalo o budúcom, antifašistickom charakte-re Slovenskej republiky. Na smútočnom zhromaždení sa zúčastnil

Ivan Gašparovič. Kondolenčné listy poslala i súčasná prezidentka Zuzana Čaputová, pred-

seda parlamentu Boris Kollár, niekoľko členov vlády a terajší primátor Matúš Vallo.

Prihovára sa brat zosnulého, šachový veľmajster Lubomír Ftáčnik. Vpravo sedí prezident Ivan Gašparovič.

Foto B. K. Banšell

Na cintorín osobne prišiel župan Bratislavského kraja Juraj Droba (SaS) a skupina bývalých starostov a poslancov samosprávy hlavného mesta. Delegáciu strany Smer SD viedol Robert Fico, Hlas SD jeho podpredseda Richard Raši.

Nechýbali ľavicoví politici Boris Zala, Jaroslav Volf, Dušan Čaplovič, Brigita Schmögnerová, Eduard Chmelár, ani politický súputník Milana Ftáčnika Peter Weiss, ktorý vystúpil s dojímavým príhovorom. Pripomenul, že Ftáčnik ako predseda poslaneckého klubu SDE stál pri budovaní základov slovenskej štátnosti. Ako zatiaľ jediný ponovembrový ľavicový primátor Bratislavy dával otvorene najavo, že fašistom a neonacistom

nepatria ulice nášho hlavného mesta.

Viacero skúsených politikov a publicistov v posledných dňoch zdôrazňovalo, že Ftáčnik bol slušný človek. Weiss v tejto súvislosti konštatoval, že napriek tomu „sme nikdy od neho nepočuli, aby týmto slovom označoval sám seba a vymedzoval sa tak voči ľuďom, čo mali iný názor či svetonázor. Nikdy sme ho nepočuli zaklíňať sa slušnosťou. Nebol pokrytec, čo pod zástavou slušnosti robí opak toho, čo sľuboval voličom.“

Milana Ftáčnika sme odprevadili na jeho poslednej púti k rodinnému hrobovému miestu, kde ležia jeho rodičia a starí rodičia. Nech mu je slovenská zem ľahká.

JUBILANTI ZO SZPB SA DOŽÍVAJÚ

- **Banská Bystrica – Radvaň:** Ing. Mária Seková 70 rokov, Marta Fodorová 75 rokov, Bernardína Bartlová 87 rokov, Mgr. Soňa Longauerová 70 rokov.
- **Banská Bystrica – Stred:** Zdeňka Plavcová 75 rokov.
- **Banská Bystrica – Trieda SNP:** Tatiana Hromadová 60 rokov.
- **Bardejov 1:** Anna Petričová 70 rokov, Andrej Čech 75 rokov a Ján Rusín 82 rokov.
- **Bardejov 2:** Mária Samolejová 55 rokov.
- **Bardejov 3:** Viliam Potanovič 60 rokov a Ján Štafurik 95 rokov.
- **Bojnice:** Norbert Šimko 90 rokov.
- **Bratislava – ZO č. 29:** Helena Havranová 89 rokov a Edita Kostroňová 87 rokov.
- **Bratislava – ZO Nové Mesto 1:** Miron Adzima 82 rokov.
- **Bratislava – Petržalka:** Mgr. Darina Molnárová 70 rokov, Jozef Krejčí 89 rokov a Ing. Tomáš Purgi 35 rokov.
- **Brusnica:** Vladimír Čač 50 rokov.
- **Brusno:** Elena Kováčiková 80 rokov.
- **Cinobaňa:** Božena Čániová 88 rokov.
- **Čaňa:** Alžbeta Takačová 75 rokov, Marta Rozlílková – 65 rokov, Oľga Strojvúsová 60 rokov a Pavol Varga 65 rokov.
- **Čierny Potok – ZO arm. gen. Ludvíka Svobodu:** Ing. Peter Hriň 65 rokov.
- **Dobšiná:** Eva Černická 70 rokov, Júlia Šoltéssová 75 rokov a Ondrej Šipula 70 rokov.
- **Giraltovce:** Ján Štefaník 96 rokov, Antónia Šaviová 93 rokov.
- **Habura:** Svetlana Gajdošová 55 rokov.
- **Harmanec:** Jozef Knopp 85 rokov.
- **Heľpa:** Žofia Patinová 70 rokov.
- **Hnúšťa:** Rozália Fábryo-

- vá 80 rokov, Anna Klímová 65 rokov a Eva Fabová 70 rokov.
- **Horná Mičiná:** Irena Prostředníková 65 rokov, Ema Zátrochová 65 rokov, Darina Škamlová 65 rokov, Ing. Viera Hulinová 60 rokov, Zuzana Sámeľová 70 rokov a Mária Zimová 80 rokov.
- **Hrachov:** Zoltán Krajčí 75 rokov.
- **Jakubany:** Ján Dufala 75 rokov a Zuzana Krivoňáková 89 rokov.
- **Jarabina:** Ján Karpiak 70 rokov.
- **Jesenie:** Ján Demeter 70 rokov.
- **Kokava nad Rimavicou:** Karol Ďurian 70 rokov.
- **Kokšov – Bakša:** Dušan Eliáš 65 rokov.
- **Kolačkov:** Pavol Zamiška 55 rokov.
- **Košice – Juh:** Ing. Jarmila Tomčová 65 rokov, MUDr. Tomáš Trnovský 30 rokov a Miriam Múčková 50 rokov.
- **Košice – Sever:** Dušan Harich 98 rokov a Matej Floriančík 30 rokov.
- **Košice – Staré mesto:** Tatiana Kuzderová 40 rokov a Katarína Hirschová 87 rokov.
- **Košice – Stred:** Mária Strojňá 85 rokov.
- **Košice – Ťahanovce:** Irena Macková – 60 rokov
- **Kordíky:** Robert Donoval 60 rokov.
- **Lipany:** Anna Adamková 65 rokov.
- **Liptovská Teplička:** Anna Malíková 65 rokov.
- **Liptovský Mikuláš:** Irena Borbisová 90 rokov a Mária Jurášová 80 rokov.
- **Lovinobaňa:** Mária Budincová 91 rokov.
- **Málinec:** Anna Kamenská 75 rokov a Anna Kančová 60 rokov.
- **Martin:** Anna Hulejová 80 rokov, Ing. Viliam Žingor 50 rokov, Július Zaťko 90 rokov,

- Jelka Kokešová 65 rokov a Rado- mír Žingor 60 rokov.
- **Martin – ZO plk. Márie Pelcovej:** Vilma Kontšeková 95 rokov a Elena Kušmíreková 70 rokov.
- **Medzev:** Viktor Lacher 83 rokov.
- **Medzibrod:** Viera Compelová 75 rokov a Vendelína Búdo- vá 94 rokov.
- **Medzilaborce:** Milan Fufal 65 rokov, Jozef Mihalič 86 rokov, Martin Druga 50 rokov, Marek Macko 40 rokov, Marián Pančák 65 rokov, Mikuláš Prokopčák 40 rokov a Andrej Soley 55 rokov.
- **Miežovce:** Mária Pavlovičová 85 rokov a Pavol Sečan- ský 65 rokov.
- **Michalovce:** Oľga Kučerav- cová 70 rokov.
- **Miroľa:** Michal Čobirka 70 rokov.
- **Myjava:** Ing. Štefan Bachorík 80 rokov, Mária Dugová 85 rokov, Anna Mertelová 80 rokov, Milan Soviš 65 rokov.
- **Nitra – Horné mesto:** Felícia Malíková 92 rokov a Mar- gita Dedíková 94 rokov.
- **Očová – ZO gen. Pivolusku:** Ondrej Sedliačik 82 rokov, Ján Šťastný 75 rokov a Anna Baží- ková 70 rokov.
- **Pliešovce – ZO gen. mjr. A. Kordu:** Ludmila Pohorelcová 60 rokov a JUDr. Milan Polia- čik 70 rokov.
- **Pohorelá:** Ondrej Syč 55 rokov.
- **Poltár:** Ján Segeč 70 rokov.
- **Prešov – ZO pri ZV ST:** Mi- chal Pališin 65 rokov a Oskar Šalko 87 rokov.
- **Radvaň nad Laborcom:** Bartolomej Soták 82 rokov, Marián Čuly 55 rokov.
- **Revúca:** Rudolf Siman 87 rokov, Zoltán Zagiba 84 rokov, Ladislav Antal 84 rokov, Mária Veisová 70 rokov, Emí- lia Herčeková 70 rokov, Ján Ha- vaj 70 rokov, Ľubica Sabová 65 rokov, Rastislav Ferdinandy 45

- rokov, Martina Barboriaková 45 rokov a Terézia Frandelová 20 rokov.
- **Rimavská Sobota – ZO SZPB J.Bolfíka:** František Bokor 75 rokov.
- **Rimavská Sobota – ZO č. 2:** Kveta Traplová 70 rokov, Dra- hoslava Kopčáková 70 rokov, Marta Belková 82 rokov, Peter Kamenský 50 rokov a Ján Tira- la 70 rokov.
- **Selce:** Jozef Kliment 70 ro- kov.
- **Stará Ľubovňa:** Štefan Kor- šňák 70 rokov, Ján Vislocký 65 rokov a Helena Ogurčáková 55 rokov.
- **Strážske:** Anna Dančišinová 65 rokov.
- **Sučany:** Jaroslav Drobka 85 rokov, Anna Beláčiková 70 ro- kov a MUDr. Anna Kormanová 70 rokov.
- **Trenčín 1- ZO gen. Golia- na:** Macková Mária 97 rokov , plk. Pavol Liška 94 rokov, Ing. Ján Šatara 87 rokov, Anna Pá- divá 75 rokov a Milan Seman- čik 70 rokov.
- **Trenčianske Teplice:** Bože- na Glamošová 70 rokov.
- **Utekáč:** Miroslav Štremajer 83 rokov, Jolana Michnová 83 rokov a Juliana Janečeková 87 rokov.
- **Vagrinec:** Vasil Cuper 65 ro- kov.

- **Veľké Teriakovce:** Jaroslav Boháčik 60 rokov.
- **Veľký Lipník:** Margita Šu- gová 70 rokov.
- **Vráble:** Mária Štefániková 93 rokov a Anna Cibulová 96 rokov.
- **Vyšná Oľšava:** Iveta Sušin- ková 45 rokov.
- **Zálužice:** Ladislav Galenko 60 rokov.
- **Závodka nad Hronom:** Mgr. Janka Banbničová 45 ro- kov, Zdena Oravcová 60 rokov, Dušan Lunter 65 rokov, Anna Kvorciaková 70 rokov.
- **Zemianske Kostolany:** Oľga Mrtvíková 80 rokov.
- **Zlatníky:** Anna Hřčková 70 rokov a Alena Schneiderová 45 rokov.
- **Zvolen – Centrum 1:** Ing. Bohumil Kosa 65 rokov.
- **Zvolen – Zlatý Potok:** Elena Vrťová 85 rokov.
- **Želiezovce:** Ing. Štefan Bé- reš 83 rokov, Ondrej Vrbiniak 60 rokov a Jozef Kanyuk 75 ro- kov.
- **Žiar nad Hronom:** Mar- ta Karulová 85 rokov, Milada Vlastičová 88 rokov, Lívia Po- važancová 82 rokov a Mária Valušková 75 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželáme.

Navždy sme sa rozlúčili

- **Kysta:** so 48-ročným Šte- fanom Dankom.
- **Michalovce:** s 86-ročným Andrejom Gramatom a 81-roč- ným Jánom Mikulom.
- **Pohorelá:** s 87-ročným Lu- kášom Kulifajom.
- **Revúca:** s 85-ročným Jú- liusom Uhrinom.
- **Rožňava:** s 93-ročnou Má- riou Homolovou.
- **Trenčín 1 – ZO gen. Go-**

- liana:** So 77-ročnou Ľudmi- lou Habánkovou.
- **Žiar nad Hronom:** so 66-ročnou Ľubomírou Gre- gušovou, so 79-ročným Ka- rolom Čalovským, s 86-roč- nou Viktóriou Gibasovou, s 93-ročnou Jaroslavou Huli- novou a s 83-ročnou Annou Kriváňovou.

Česť ich nehynúcej pamiatke!

Tri podujatia v Prešove

Ing. Vlastimil Matouš,
ZO SZPB Prešov – Sekčov

V Prešove sa ku Dňu víťazstva nad fašizmom uskutočnili až tri podujatia na troch miestach v troch dňoch. K Pamätníku oslobodenia Prešova Červenou armádou si 7. mája našli cestu aj poslední dvaja žijúci priami účastníci SNP na území okresu plk. v. v. Juraj Kohút a plk. v. v. František Orlovský. Účastníci položili veniec aj pri budove bývalého gestapa na Konštantínovej ulici na pamiatku 123 obetí zahynuvších počas bombardovania 20. 12. 1944.

Podujatie organizoval OblV SZPB spolu s poslancami zastupiteľstva mesta a Maticou slovenskou. Na druhý deň odbojári nechýbali ani pri Pamätníku osloboditeľov v Solivare, kde vence položili aj predstavitelia KSS a poslanci mestského zastupiteľstva za túto mestskú časť.

Početne najväčšie podujatie k výročiu oslobodenia sovietskou armádou sa v réžii OV KSS uskutočnilo pri Pamätníku Červenej armády v Prešove na Hlavnej ulici 9. mája. Prišlo naň i vyše 50 členov SZPB, ako aj zástupcovia SNS, Ma-

Pietna akcia pri Pamätníku Červenej armády v Prešove na Hlavnej ulici sa uskutočnila 9. mája.

foto autor.jpg

tice slovenskej a OZ Prometheus. Akciu osobnou účasťou podporili aj poslanec VÚC Prešov Miroslav Benko, ako aj viceprimátor Vladimír Pelbaba. Z podujatia poslali ďakovnú a pozdravnú zdravicu na podporu boja proti súčasnému neofašizmu a neonacizmu veľvyslanectvu RF v Bratislave.

Pri pomníku vďaka Červenej armáde v Brezne.

Členovia ZO SZPB č. 1 v Brezne si pod vedením tajomníčky Viery Smékalovej aj v čase epidémie v úzkom kruhu uctili pamiatku padlých hrdinov 2. svetovej vojny. Nielen pri pomníku na námestí, ale aj pomníku vďaka Červenej armáde za oslobodenie. Na oboch miestach sme kyticou kvetov vzdali úctu všetkým padlým hrdinom.

Text a foto: Elena Majerová, ZO SZPB č. 1 v Brezne

Oslavy v Detve a Korytárkach

Július Feješ,
predseda ZO SZPB Detva

V Detve sme si Deň víťazstva nad fašizmom pripomenuli 7. mája. Pri pomníku padlých na námestí položili vence a kytice podpredseda BBSK Roman Malatinec, primátor Detvy Ján Šufliarský, delegácia našej ZO, zástupcovia strany SMER – SD a Jednoty dôchodcov na Slovensku. Štátnu hymnu i hymnickú pieseň zaspieval súbor Senior z Denného centra č. 3.

Na druhý deň sme sa spolu s členmi ZO SZPB v Korytárkach stretli pri tamojšom pamätníku neznámeho sovietskeho vojaka. Na spoloč-

nej brigáde, na ktorej nechýbal ani starosta Dušan Mitter, sme upravili okolie, samotný pamätník sme očistili a natreli farbou a spoločne sme položili veniec na pamiatku neznáme-

ho vojaka. Keďže sa pamätník nachádza v prírode, spoločnú vydarenú akciu sme ukončili opekaním špekáčiek, neformálnymi rozhovormi i spevom pri harmonike.

Spomienkové podujatie v Detve sa uskutočnilo v predvečer výročia ukončenia vojny.

foto J. Švábenský

Mier – najvzácnejší dar

Ján Kochan, predseda ZO SZPB gen. Viesta Revúca

Aj v Revúcej sa 8. mája 1945 zaplnili ulice a námestia ľuďmi, ktorí s radosťou vítali dlho očakávanú správu o ukončení najtragickejšej udalosti v novodobých dejinách ľudstva.

Pri príležitosti Dňa víťazstva sme aspoň v úzkom kruhu nielen poďakovali našim osloboditeľom, ale si aj pripomenuli, že ich boj za vlasť a slobodný život, ktorý i pre nás vydobyli, musíme zachovávať a odovzdávať kvôli prosperite, slobode a demokracii aj pre nasledujúce generácie. Máme byť za čo vďační, pretože mier je ten najvzácnejší dar.

Účastníci pietneho podujatia v Revúcej.

foto E. Matejka

Úcta padlým v Trnave

Branislav Balogh

V Trnave si víťazstvo nad fašizmom pripomenula delegácia OblV SZPB vedená predsedom Jozefom Petrášom, sociálnych demokratov a mesta na čele s primátorom Petrom Bročkom.

Bojovník sa ho spýtal na význam konca 2. sv. vojny pre Trnavu: „Myslím, že pre všetkých ľudí by malo zostať mentom, že boli časy, kedy sa za slobodu platilo krvou a životom. To je kľúčové.

vé. Mali by sme na to pamätať a nedovoliť našej generácii zopakovať chyby našich predkov.“ A čím je pre nás mier? „Mier je, keď nehučia sirény a nerúčajú sa domy a s nimi sny ľudí. Keď sa ľudia tešia, smejú, radujú, a nie keď plačú a nariekajú nad stratou blízkych. Mier si treba chrániť a vážiť, aby sme mohli žiť v krajine, kde jasne svieti slnko, je čistá a modrá obloha, zelená tráva a kde sú ľudia šťastní,“ zhrnul predseda ZO SZPB Trnava Milan Horníček.

Vpredu zľava: predseda ZO SZPB Trnava Milan Horníček a predseda OblV SZPB Trnava Jozef Petráš.

Foto: autor

Pripomienka v Smižanoch

Medzi účastníkmi pripomienky v Smižanoch nechýbala starostka Miroslava Szitová.

foto archív autora

Ján Dzurej, tajomník ZO SZP Smižany

Deň víťazstva sme si pripomenuli z iniciatívy obecného úradu a našej ZO pri pamätníku padlých v 1. a 2. svetovej vojne. Za účasti starostky Miroslavy Szitovej, členov výboru ZO a pracovníkov OKC, bez poslancov, občanov, žiakov a mládeže obce sme rešpektovali núdzový stav.

Na miestnom cintoríne sú zrekonštruované hroby padlých občanov našej obce – p. Marianika, p. Matiho a neznámych vojakov. V roku 2002 bol na podnet SZPB, dnes už zosnulého pred-

sedu ZO Štefana Bečarika, ktorý by sa 10. mája dožil 100 rokov, postavený pomník padlým 16 občanom našej obce v 1. a 2. svetovej vojne. V Červenom jarku je zasa pomník 16 padlým vojakom a občanom Smižian a Spišskej Novej Vsi, obeťiam tzv. Malej vojny, maďarského bombardovania letiska v roku 1939.

V ukrajinskom meste Ovruč padol hrdinskou smrťou náš rodák, armádny generál in memoriam Ján Nálepka. Úcta patrí tým, čo padli v boji za našu slobodu, ale aj tým čo vojnu prežili, aby sme my a ďalší po nás žili v mieri, šťastí, láske a spomienkach. Nikdy nedopustíme, aby sa na hrôzy vojny zabudlo.

Ladislav Gandl

Druhý z výtvarníkov, ktorí sa aktívne podieľal na bojoch pri oslobodzovaní Slovenska ako príslušník 1. čs. armádneho zboru v ZSSR, Ladislav Gandl sa narodil 8. decembra 1919 v Kalinove pri Lučenci.

Zažil naozaj pozoruhodnú, mimoriadne významnú vojnovú anabázu a životnú púť. Ako syn židovskej matky koncom 30. rokov nemohol maturovať a v roku 1940 musel nastúpiť do pracovného tábora v Seredi. Odtiaľ ušiel a viac-menej pešo sa skrývajúc v lesoch dostal až na sovietske územie, kde v roku 1941 vstúpil do radov Červenej armády a VKS (b), za čo mu udelili vyznamenanie Prezídia Najvyššieho sovietu ZSSR.

Od vzniku Svobodovho poľného práporu, cez 1. čs. samostatnú brigádu až po útvary 1. čs. armádneho zboru bojoval v Sovietskom zväze a na území ČSR až po víťazné dni v máji 1945. Ale z tohto obdobia Gandlovi na rozdiel od Karola Drexlera nič výtvarného nezostalo. Obaja rodičia mu zahynuli v nacistickom koncentračnom tábore.

Po oslobodení zostal v Prahe, kde začal študovať na Akadémii výtvarných umení. Patril k prvým povojnovým absolventom tejto slávnej školy. Získaval na nej umelecké vzdelanie u prof. Jána Želibského a Vladimíra Sychru zamerané na oblasť monumentálnej, no aj žiarivej komornej maliarskej tvorby.

Od roku 1954 pôsobil na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, kde sa stretol so študentkou Kvetoslavou Pokor-

nou, svojou budúcou manželkou, maliarkou Kvetou Gandlovou (1926–2004). V 60. rokoch pôsobil ako tajomník Zväz slovenských výtvarných umelcov. V roku 1970 mu udelili čestný titul zaslúžilý umelec.

Gandl má v novších slovenských výtvarných dejinách okrem odbojarských zásluh kongeniálne miesto aj ako autor, a to najmä v oblasti monumentálno-dekoratívnej maľby. Svoje úsilia v tejto tvorbe završoval už v prvej polovici 60. rokov minulého storočia. Platí to najmä o jeho doslova svetobornom diele – nástropnej maľbe v Aule Maxime Strojníckej fakulty SVŠT (dnes STU) v Bratislave. Nazval ju Oslava ľudského umu a práce. Námetovo v nej rozvíjal viaceré náročné sekvencie – od zanikajúceho a porážaného sveta fašizmu a zloby až po hodnoty pokroku a ľudského snaženia.

Aj Gandl vytvoril neskôr ďalšie pozoruhodné diela určené do architektúry, resp. pamiatkovo obnovovaného a atraktivizovaného životného prostredia (Slovanská epopeja na Bratislavskom hrade, v Univerzitnej knižnici, na internátoch, exteriéry SAV atď.). Reprezentoval na svetovej výstave Expo 70 v Osake.

Na sklonku života sa venoval komornej, resp. voľnej tvorbe, čo vyplynulo i zo zhoršeného zdravotného stavu. Koncipoval predovšetkým krajinárske námety a motívy z rodného kraja. Zomrel 29. decembra 1992. V roku 2010 mu udelil SZPB in memoriam Pamätnú medailu J. Nálepku k 65. výročiu oslobodenia Slovenska.

Ladislav Skrak

Slovanská epopeja, mozaika 1966-68, Bratislavský hrad.

Sekvencia Skrotenie zla – Oslava ľudského umu a práce, nástropná maľba – vosková tempera 1960-64. – Výrez.

Sociálna poradňa

Na Vaše otázky odpovedá Branislav Ondruš, bývalý štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Pred tromi mesiacmi som odišiel do dôchodku, podal som žiadosť v pobočke Sociálnej poisťovne, ale doteraz mi neposlali výmer na penziu, ani mi neposielajú peniaze. Z čoho mám žiť?

Jaromír, Humenné

Je to naozaj zlá situácia a je mi ľúto, že v posledných mesiacoch Sociálna poisťovňa takto zlyháva. Žiaľ, nové vedenie zjavne nezvláda riadenie, lebo takýchto sťažností som za posledné obdobie dostal viacero. Sociálna poisťovňa tvrdí, že nemá dosť pracovníkov, lebo sa oproti minulosti zvýšil počet žiadostí na začiatku tohto roka a vraj mnoho pracovníkov „vypadlo“ v súvislosti a pandémie. Takže nové vedenie poisťovne predĺžilo termín na vybavovanie žiadostí až na pol roka! Namiesto toho, aby zariadilo náhradu.

Je to katastrofa, v každom prípade vám penziu priznajú spätne odo dňa odchodu do dôchodku a aj vám ju spätne vyplatia. Takže o žiadny svoj nárok určite neprídete. Ak ste zatiaľ naozaj úplne bez peňazí, môžete na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny požiadať o finančnú výpomoc v núdzi. Ak úrad nebude robiť problémy, mali by ste ju získať relatívne rýchlo, ale upozorňujem, že ju potom, keď vám Sociálna poisťovňa pošle penziu, budete musieť vrátiť.

pomôcky: AIK, BELA, KAMEA, ANOLI	Bratislavský samosprávny kraj	ženské meno	mužské meno	autor výroku: MOLIÉRE	Organizácia svetových národov	EČV Čadce	značka india	nemohol	ortieľ po česky	červený kruh	chytí	udrel	stĺp vpravený do zeme
domáce meno Beáty				otec prúdenie vzduchu						ulúpená vec domáce meno Ireny			
1. časť tajničky													
tyran						pokladnica	zniesol, vydržal tropický jašter						
	červený kruh	japonský dlhý, voľný odev	naša rieka biblická hora		šperk s rezbou zaviňme do perinky						grécke písmeno bliženci, po latinsky		
pohrebna hostina				stavebný dielec policajt						tmel plod banánovníka			
značka irídia				kuriér pastvy					kráska, po portugalsky kovaľa				
zachytával na mape							kde značka megapondmelra					temnota	futbalový klub v Štokholme
kypriili pluhom					odolnosť voči nákaze 999 rímskymi číslicami								
2. časť tajničky													
okrešom								človek postihnutý mániou					

Správne vylúštenie tajničky z č. 9 znie: **Je oveľa ľahšie kritizovať, ako mať pravdu. Knihu posielame Ivanovi Jackovi z Važca.**

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72 Bratislava, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

ZRNKÁ HUMORU

Dokonca i v nacistickom Nemecku kolovali vtipy a anekdoty, z ktorých sú mnohé aktuálne aj v súčasných režimoch.

V tretej ríši sa budú zuby trhať cez nos. Už tam totiž nik nesmie otvoriť ústa.

Spýtali sa zriadenkyne na mestskej toalete na berlínskom Postdamer Platze, či od nástupu NSDAP k moci aj u nej stúpol obrat.

„Ale kdeže,“ odpovedá, „deväťdesiat percent ľudí teraz serie do gatí a desať percent na vládu.“

Ktorý mužský spevokol je najdrahší na svete? Predsa Ríšsky snem, jeho členovia sa zídu raz do roka, zaspievajú štátnu hymnu a dostanú za to mesačne 600 mariek.

Predtým sme sa mali dobre. Za nacizmu sa máme lepšie. Ale hádam by bolo lepšie, keby sme sa zase mali dobre.

Kto je najlepší elektrikár na svete? Predsa Adolf Hitler! Dokázal za neuveriteľne krátky čas izolovať celé Nemecko.

Keď Rudolf Hess, ktorý bol po Göringovi Hitlerovým druhým zástupcom, v máji 1941 zoskočil na padáku do Anglicka, v Nemecku ho oficiálne vyhlásili za blázna. Churchill sa ho vraj pri prijatí spýtal:

„Tak vy ste ten blázon?“
„Ó nie,“ ohradzoval sa Hess, „ja som iba jeho zástupca.“

„Čo tu robíte?“ pýtajú sa okoloidúci muža, ktorý stojí nad troskami zbombardovanej knižnice v Mníchove a smeje sa. On im odpovie:

„Čítam Hitlerov Mein Kampf. Na strane 162 je vynikajúci vtíp: Zverte mi Nemecko na desať rokov a ja ho zmením na nepoznanie!“

(Podľa knihy Jána L. Kalinu Tisíc a jeden vtíp)